

урахуванням норм загального характеру так і з урахуванням норм які діють під час воєнного стану, які в цей момент мають пріоритет над загальними нормами.

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР / Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 06.02.2023).

2. Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану: Закон України від 15.03.2022 № 2136-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2136-20#Text> (дата звернення: 06.02.2023).

3. Трудове право України: підручник / С. В. Венедіктов. Київ: «Видавництво Людмила», 2021. 216 с.

4. Кодекс законів про працю України: Кодекс від 10.12.1971 № 322-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08/conv#Text> (дата звернення: 06.02.2023).

Юрій Вапсва

кандидат юридичних наук, доцент
*(Харківський національний
університет внутрішніх справ)*

ЩОДО КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ЛІКАРСЬКУ ПОМИЛКУ

Існування людини завжди тим або іншим чином пов'язане з медициною. Співвідношення морального аспекту та питань здоров'я, життя, смерті завжди будуть актуальними. Актуальним також залишається питання притягнення до кримінальної відповідальності медичних працівників за причинення шкоди пацієнту.

В Україні статистика лікарських помилок практично недоступна. Щодо офіційної статистики Генеральної прокуратури України, за період 2014–2016 рр. щодо медичних працівників порушено 2319 кримінальних проваджень. Кількість звернень щодо якості надання медичних послуг збільшилась з 1400 у 2014 р. до біля 2000 у 2016 р. [1].

Зарубіжна статистика лікарських помилок заставляє замислитись. По різним даним, в США від необачності медиків кожного року вмирають 50-100 тис. чоловік, у Великобританії – 70 тис., у Німеччині – 100 тис., в Італії – 90 тис. пацієнтів. Більше того, в США помилки медиків займають 5-е місце серед причин смертності: кожні 15 хвилин в цій країні з вини лікарів чи медичного персоналу вмирають п'ятеро людей. [2].

Помилка в кримінальному праві – це неправильне уявлення винного щодо юридичних і фактичних ознак діяння і його наслідків (або неправильне представлення винного щодо приписів закону і фактичних ознак діяння та

його наслідків).

При цьому необхідно виходити з того, що у вині відображаються ті об'єктивні обставини (об'єктивні ознаки), що утворюють склад злочину. Усі ці обставини повинні усвідомлюватися особою. Однак особа може помилково сприймати ці об'єктивні обставини (ознаки складу) чи ж його свідомість дає їм перекручену оцінку.

Частіше може мати місце фактична помилка. Це неправильне уявлення особи щодо фактичних ознак суспільно небезпечного діяння і його наслідків. Фактична помилка підрозділяється на наступні підвиди: 1) помилка в об'єкті і суміжні з нею (у предметі, в особистості, відхилення дії) , 2) у кваліфікуючих ознаках, 3), у характері діяння 4), у наслідках , 5) у розвитку причинного зв'язку, 6) негідний замах, 7) у мотиві. До фактичних помилок відноситься і лікарська помилка.

В Україні відсутній єдина позиція щодо визначення лікарської помилки. Першим у вітчизняному кримінальному праві цю проблему підняв В.О. Глушков, який зазначав, що більшість вчених-медиків вважають, що лікарська помилка – поняття чисто медичне, а особа, яка її вчинила, не повинна притягуватись до відповідальності. До лікарських помилок він відносив помилкові дії лікаря щодо встановлення діагнозу чи лікування хворого, зумовлені станом медичної науки на даному етапі її розвитку, особливими, несприятливими умовами та обставинами надання медичної допомоги або недоліками лікарського досвіду, вчинені при відсутності безпеки без передбачення можливості причинення шкоди чи при впевненості в її відверненні [3; с.7].

І.Ф. Огарков вважає головним критерієм лікарської помилки сумлінну оману лікаря, в основі якої лежить недосконалість лікарських знань, методів діагностики та лікування, а також складні об'єктивні умови, в яких відбувалася діяльність лікаря [2].

Деякі вчені вважають, що лікарська помилка, зумовлена безвідповідальними діями лікаря, недбалістю, елементарною медичною безграмотністю, морально-етичною уцербністю, які юридично кваліфікуються в якості злочину або проступку, і які повинні бути кримінально караними. Лікарська помилка не підпадає під покарання, якщо вона не містить складу злочину та проступку і лікар в межах обов'язкових знань своєї професії не міг її передбачити та запобігти [2]

На думку О.В. Кудакова, лікарська помилка – це вибір медичним працівником небезпечних для життя чи здоров'я пацієнта методів та засобів діагностики і лікування, викликаний відсутністю знання або самовпевненим ігноруванням спеціальних юридично значущих вимог, що пред'являються до професійної поведінки в ситуації, що склалася. Ознаками лікарської помилки є об'єктивно виражені маніпуляції медичного працівника, що не відповідають встановленим спеціальними документами вимогам, пред'являються до якості послуг медико-біологічного характеру; негативний

результат вибору медичним працівником неправильних методів та засобів діагностики та лікування у вигляді реальної небезпеки для життя або здоров'я пацієнта; відсутність знань або самовпевнене ігнорування вимог, що пред'являються до якості медичних послуг, що надаються, враховуючи нові визнані наукою та активно використовувані професійною практикою правила діагностики та лікування [4].

Також слід враховувати, що зараз почали проводити в Україні трансплантацію органів та тканин людини. Представники МОЗ наголошують, що напрацьована законодавча база, як буде постійно вдосконалюватись Питання лікарської помилки має безпосереднє відношення до трансплантації. У черзі стоять тисячі хворих.

Так, у 2017 році 226 українців було направлено на лікування (трансплантація органів та кісткового мозку), у 2018 – 278, а тільки за перше півріччя 2019 року – 301. Станом на 20 серпня 2019 року в МОЗ України для розгляду передано 255 справ [5]. Вже зараз в Україні нараховуються десятки вдалих трансплантацій.

Висновок. Більшість медичних працівників вважають, що лікарська помилка поняття тільки медичне, а тому не може тягнути кримінальної відповідальності, тому слід виробити чіткі критерії притягнення до кримінальної відповідальності медичних працівників при наявності помилки в їх діяннях. Визначення лікарської помилки є актуальним для сьогодення і повинно знайти закріплення в законодавстві, особливо в кримінальному.

1. Юдін О.Ю. Кримінальна відповідальність медичних працівників у цифрах Генеральної прокуратури України: [Електронний ресурс] -ukrainy
2. Лікарська помилка: юридичні аспекти: [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://health-ua.com/articles/3865.html>
3. Глушков В.А. Відповідальність за злочини у сфері охорони здоров'я. – К., 1987. – С. 7.
4. Кудаков А.В. Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук. Лікарська помилка та її кримінально-правова оцінка. URL : <http://sgap.ru/dissertation/referats/25-02-2011.pdf>.
5. Трансплантація органів: коли повноцінно запрацює в Україні і за чим затримка?: URL : https://24tv.ua/health/transplantatsiya_organiv_v_ukrayini_2019_peresadka_organiv_v_ukrayin_n1200539.